

ΑΠΕΡΓΙΑ ΕΝΟΙΚΙΟΥ

Ιστορικό της περίπτωσης του Kirkby

Προτού προχωρήσουμε στα διακυβεύματα που μας αφορούν σήμερα, αξίζει να πούμε μερικά στοιχεία που δεν εμφανίζονται στο ντοκιμαντέρ και τα οποία πλαισιώνουν την απεργία ενοικίου του Kirkby – και έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Καταρχάς αξίζει να έχουμε στο μυαλό μας ότι ήδη προπολεμικά (Β.Π.Π.), υπήρχε μια σημαντική παρακαταθήκη ως προς τις λειτουργίες του βρετανικού κράτους πρόνοιας, όπως η κρατικοποίηση του στεγαστικού αποθέματος και της μεγάλης βιομηχανίας (αυτοκινήτων, άνθρακα και ατσαλιού) καθώς και μια ισχυρή επιρροή στα συμβούλια της τοπικής αυτοδιοίκησης από το Εργατικό Κόμμα.

Όσα είδαμε, βέβαια διαδραματίζονται σε μια περίοδο πολιτικής αστάθειας - κρίσης. Αυτήν την περίοδο τίθενται τα θεμέλια για την νεοφιλελεύθερη στροφή της επόμενης δεκαετίας με τη θατσερική διακυβέρνηση: Οι πρώτες νεοφιλελεύθερες φωνές συγκρούονται με τις γραφειοκρατικές αγκυλώσεις του κράτους πρόνοιας και την δύναμη του Εργατικού Κόμματος, η κρίση υπερσυσσώρευσης αποκαλύπτει τα όρια της ως τώρα οργάνωσης της βιομηχανικής παραγωγής και οι αντιδράσεις των οργανωμένων εργατικών σωματείων ήταν θυελλώδεις, με αφετηρία τις απεργίες των ανθρακωρύχων το 1972 και αποκορύφωμα τις μαζικές απεργίες του 1978 στις οποίες συμμετείχαν από οδηγοί τρένων μέχρι νεκροθάφτες. Οι

απεργίες ενοικίου ήταν ένα κομμάτι των ευρύτερων κοινωνικών και ταξικών κινημάτων της περιόδου λοιπόν.

Μια από τις δύο μεγαλύτερες απεργίες ενοικίου στην βρετανική επικράτεια έλαβε χώρα στο Kirkby.

Το Kirkby βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή του Liverpool. Το Liverpool είναι μια μητρόπολη και ένα πολύ σημαντικό λιμάνι της Αγγλίας το οποίο υπέστη σημαντικές φθορές στον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Μεταπολεμικά οι βασικές στρατηγικές που ακολούθηθηκαν για την αποκατάσταση της πόλης ήταν αφενός οι προσπάθειες προσέλκυσης της βιομηχανίας στο λιμάνι και παράλληλα η αποδυναμωση των οργανωμένων σωματείων λιμενεργατών, πλάι σε διάφορες προνοιακού τύπου κινήσεις που στόχευαν στην αντιμετώπιση των φρικτών κοινωνικών συνθηκών που επικρατούσαν. Μια από τις πιο αξιοσημείωτες αλλαγές επήλθε τελικά με τις προσπάθειες αντιμετώπισης του τεράστιου στεγαστικού προβλήματος μέσα από την εκκαθάριση των εργατικών παραγκουπόλεων στα περίξ του λιμανιού.

Τα προγράμματα εκκαθάρισης των παραγκουπόλεων εκτόπισαν περίπου 120.000 κατοίκους από το λιμάνι του Liverpool σε οικισμούς στα περίχωρα της πόλης. Μια από τις πιο σημαντικές συνοικίες που αναμορφώθηκε τότε για να εξυπηρετήσει τον μετακινούμενο πληθυσμό ήταν το Kirkby. Το Kirkby ήταν ένα χωριό περίπου 3.000

κατοίκων το 1939, το οποίο μέχρι το 1961 είχε μετατραπεί σε μια κανονική κωμόπολη με περισσότερους από 50.000 κατοίκους. Η περαιτέρω επέκταση του επισφραγίστηκε το 1965, όταν η δημοτική αρχή του Liverpool ανέλαβε την εκκαθάριση άλλων 30.000 «ακατάλληλων» κατοικιών από τις παραδοσιακές περιοχές του λιμανιού και μετέφερε τους κατοίκους τους σε «ειδικές» υποτίθεται κατοικίες στο Kirkby.

Η κοινότητα που μεταφέρθηκε στο Kirkby ξεριζώθηκε βίαια από τη γειτονιά της και μετεγκαταστάθηκε σε ένα ζοφερό μέρος χωρίς υποδομές και δημόσιες υπηρεσίες.

Τα προβλήματα αναφορικά με την στέγη ήταν εμφανή από τις πρώτες κιόλας μέρες, το οποίο φάνηκε και στο ντοκιμαντέρ. Τα βασικά προβλήματα των κατοίκων ήταν η χαμηλή ποιότητα κατασκευής των σπιτιών και η διαρκής ανάγκη για επισκευές.

Αυτό που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον (και δεν εμφανίζεται στο ντοκιμαντέρ) είναι ότι οι γυναίκες της κοινότητας, σαν πραγματικές διαχειρίστριες του νοικοκυριού, επωμίστηκαν την ευθύνη της διαπραγμάτευσης με την τοπική αρχή για αυτά τα προβλήματα. Επιπλέον, όταν στην αρχή των '70s τα κλεισίματα εργοστασίων και η αυξανόμενη ανεργία απείλησαν περαιτέρω το Kirkby, οι γυναίκες της περιοχής Tower Hill σχημάτισαν μια ομάδα υποστήριξης για να βοηθήσουν τις εαυτές τους αλλά και τις οικογένειές τους να ξεπεράσουν την κρίση.

Η θέσπιση της νομοθεσίας Housing Finance Act από την κυβέρνηση των Συντηρητικών το 1972 θεωρήθηκε μια ευθεία επίθεση στις συνθήκες διαβίωσης των χαμηλότερων στρωμάτων της αγγλικής εργατικής τάξης και η σταγόνια που ξεχείλιζε το ποτήρι για τους κατοίκους των κοινωνικών κατοικιών. Ο συγκεκριμένος νόμος επέβαλε δύο πολύ δυσμενείς όρους για την στέγαση των άγγλων προλετάρων:

ο πρώτος ήταν τα κριτήρια επιλεξιμότητας για τους ενοικιαστές που αιτούσαν κοινωνική κατοικία (εισοδηματικά, κοινωνικά, οικογενειακά κριτήρια). Και ο δεύτερος ήταν ότι εξουσιοδοτούσε ουσιαστικά τις τοπικές δημοτικές αρχές να αυξάνουν τα ενοίκια, σαν τα σπίτια αυτά να διατίθεντο κανονικά στην ελεύθερη αγορά – σαν προάγγελος των ιδιωτικοποιήσεων και της επικράτησης του real estate.

Οι γυναίκες στο Kirkby σχημάτισαν τότε μια ομάδα δράσης ενάντια στα υψηλά ενοίκια [Unfair Rents Action Group] και απάντησαν στις αυξήσεις ξεκινώντας την απεργία ενοικίου. Αυτό το κίνημα επιχείρησε όχι μόνο να “διασώσει” την οικιακή οικονομία μέσα από την εναντίωση στα υψηλά ενοίκια, αλλά για αρκετό καιρό έστηνε καμπάνιες προς όφελος ολόκληρης της κοινότητας. Αν και μόνο το 1/3 της κοινότητας είχε αποφασίσει να μπει σε ολική απεργία ενοικίου, η αλληλεγγύη ανάμεσα στους ενοικιαστές ήταν ισχυρή.

Και πέρα από την αλληλεγγύη ανάμεσα στους ενοικιαστές, η αλληλεγγύη ήταν ισχυρή και ανάμεσα στα διαφορετικά μέτωπα του ταξικού κινήματος όπως το εργατικό κίνημα ή το κίνημα των μαύρων γυναικών. Ενδεικτικό είναι το εξής περιστατικό: 24 εργαζόμενοι/ες σε ένα τοπικό εργοστάσιο πήραν άδεια για να πάνε σε μια πορεία του συντονισμού ενάντια στα άδικα ενοίκια, κι αμέσως μετά απολύθηκαν. Τότε, η επιτροπή ενοικιαστών του Kirkby έκανε μια παρέμβαση στο εργοστάσιο, το περιφρούρησε για κάμποσες ώρες, σταμάτησε την παραγωγή και ανάγκασε τον διευθυντή του εργοστασίου να πάρει πίσω τις απολύσεις. Και τα κατάφερε.

Σχόλιο για την χρησιμότητα της σημερινής εκδήλωσης

Όπως καταλαβαίνουμε λοιπόν, η απεργία ενοικίου είναι αφενός ένα μέσο πίεσης και αφετέρου ένα μέσο αυτομείωσης του κόστους διαβίωσης για την εργατική τάξη. Θα ήταν πολύ επιπόλαιο, ωστόσο, να ισχυριστούμε ότι μπορεί να εφαρμοστεί με τον ίδιο τρόπο παντού. Και ειδικά στην ελληνική περίπτωση, όπου η πρόσβαση της εργατικής τάξης στην κατοικία αλλά και στην ιδιοκτησία είναι ριζικά διαφορετική από τα παραδείγματα της Δυτικής Ευρώπης, όπως αυτό της Αγγλίας.

Η κοινότητα του Kirkby ήταν βασισμένη σε μια ισχυρή εργατική συνείδηση η οποία εκφράστηκε και στον αγώνα ενάντια στα «άδικα» ενοίκια. Οι ενοικιαστές είχαν μεταφερθεί όλοι μαζί από την προηγούμενη τους γειτονιά σε έναν νέο (υποτίθεται) οικισμό, αναγνώριζαν το στεγαστικό πρόβλημα σαν ένα ζήτημα όλων στην περιοχή, όλοι αντιμετώπιζαν τις ίδιες άθλιες συνθήκες διαβίωσης και φυσικά όλοι είχαν απέναντι τους την τοπική δημοτική αρχή, σαν διαχειριστή των σπιτιών που κατοικούν και κατ' επέκταση των ζώων τους. Η κινητοποίηση τους λοιπόν είχε λίγο πολύ τους ίδιους αποδέκτες, τα ίδια ακριβώς διακυβεύματα και το ίδιο κόστος για όλους και όλες.

Αντίθετα, στην Ελλάδα δεν εμφανίστηκαν ποτέ αντίστοιχες κρατικές πολιτικές για την κατοικία και οι πολιτικές στέγασης κατευθύνθηκαν περισσότερο στην πρόσβαση όλο και μεγαλύτερων κομματιών της κοινωνίας στην ιδιοκτησία. Τα αποτελέσματα των διαδικασιών αυτών διαμόρφωσαν την κατάσταση που όλοι και όλες γνωρίζουμε σήμερα: υπάρχουν πολύ διαφορετικοί ιδιοκτήτες ως προς την ταξική τους θέση (από προλετάριους-μικροαστούς μέχρι πολύ φραγκάτους), πολλά διαφορετικά σπίτια σε πολλά διαφορετικά σημεία που προσφέρονται για ενοικίαση και πολύ δια-

φορετικοί ενοικιαστές που πολύ λίγο καλύπτονται/προστατεύονται από οποιοδήποτε συλλογικό όργανο ή νομικό πλαίσιο ως τέτοιοι. Και το βασικότερο όλων: η θέση του ενοικιαστή δεν εκφράζει κάποια ταξική συνείδηση, ούτε έχουμε εμπειρία μιας κουλτούρας οργάνωσης ως προς τη θέση του ενοικιαστή.

Αν κάτι μας «δένει» πάντως με το παράδειγμα του Kirkby είναι αφενός η σταδιακή εμπορευματοποίηση της κατοικίας, το οποίο μας αναγκάζει να ορίσουμε ξανά την κατοικία σαν αξία χρήσης και όχι σαν άλλο ένα εμπόρευμα ή ένα ATM. Και αφετέρου η διάθεση να αναγνωρίσουμε το στεγαστικό ζήτημα από ταξική σκοπιά σαν μια κοινή υπόθεση και να οργανώσουμε τις αρνήσεις με άξονες τη σχέση μισθού – ενοικίου, τις μορφές οργάνωσης των ενοικιαστών και την αλληλεγγύη.

Στα χρόνια του νεοφιλελευθερισμού, στο όνομα της ελεύθερης αγοράς, παρατηρείται η μετατροπή της κατοικίας από κοινωνική ανάγκη σε ανταλλακτική αξία που γίνεται μέσο κερδοσκοπίας και εκμετάλλευσης της γης. Η κατοικία εμφανίζεται ολοένα και περισσότερο ως εμπόρευμα, ως επένδυση, ως βιομηχανία παραγωγής κέρδους. Η εμπορευματοποίηση της στέγης και η αντιμετώπιση της κατοικίας απλά σαν ένα ακόμη εμπόρευμα το οποίο αναγκαία καταναλώνουμε διαμορφώνει πολύ δυσμενείς όρους διαπραγμάτευσης για τους ενοικιαστές.

Το στεγαστικό ζήτημα ήταν, είναι και θα είναι διαρκώς επισφαλές για την εργατική τάξη. Χαρακτηριστικά στο ντοκιμαντέρ αναφέρεται η άποψη των απεργών ενοικιαστών πως «δεν υπάρχει καμία ρήξη μεταξύ εργατών και ενοικιαστών. Ο ενοικιαστής είναι εργάτης και ο εργάτης, ενοικιαστής», εννοώντας πως ένας αγώνας για την στέγη δεν θα μπορούσε να είναι αποκομμένος

από τη ταξική πάλη.

Απλά ερωτήματα όπως που μένουμε, πόσα άτομα, είναι επαρκής η κατοικία για τις ανάγκες μας, πόσο πληρώνουμε γι' αυτό και αν εν τέλει θα έπρεπε να πληρώνουμε, μας ωθούν να αντιληφθούμε την κατοικία ως αξία χρήσης και κοινωνική ανάγκη. Το σπίτι είναι δικαίωμα, είναι ένας ζωντανός κοινωνικός χώρος, ένας τόπος κοινωνικής αναπαραγωγής. Δυστυχώς παραμένει και το μεγαλύτερο οικονομικό βάρος. Σαν ενοικιαστές πρέπει να διεκδικούμε την κατοικία σαν αξία χρήσης, να διεκδικούμε να πληρώνουμε αυτό που αντιστοιχεί στην κατοικία και αυτό που αντιστοιχεί στο μισθό μας. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της απεργίας ενοικίου στο Μιλάνο. Την ίδια περίπου χρονική περίοδο της διεξαγωγής απεργίας ενοικίου στο Kirkby, στο Μιλάνο διεξαγόταν μια απεργία ενοικίου, με βασικό αίτημα της ένωσης ενοικιαστών, πως το νοίκι δεν μπορεί να είναι πάνω από το 10% του μισθού.

Πρέπει να αναγνωρίσουμε πως όλες και όλοι μας μεμονωμένα και κάπως ασυνείδητα πολλές φορές, χρησιμοποιούμε πρακτικές αυτομείωσης του κόστους διαβίωσης μας. Όλες έχουμε αργήσει να πληρώσουμε το νοίκι μας. Όλοι έχουμε ζητήσει από τη γειτόνισσα τον κωδικό του ίντερνετ. Πολλές από μας “κλέβουν” ρεύμα από τη ΔΕΗ, τουλάχιστον όσες έχουν τη δυνατότητα. Πρακτικές που μπορεί να μας φαίνονται “λίγες” ή όχι αρκετά ριζοσπαστικές, κι αυτό γιατί δεν έχουμε καταφέρει να τις βγάλουμε από την ιδιωτική σφαίρα και από μεμονωμένες πρακτικές “για να την παλέψουμε και αυτό το μήνα”, να γίνουν συλλογικές διεκδικήσεις. Πρακτικές που αν τοποθετηθούν συλλογικά θα εντείνουν την αλληλεγγύη και την ενδυνάμωση μεταξύ μας. Και το παράδειγμα του Kirkby το αποτυπώνει αρκετά καλά. Δεν κατάφεραν

όλα τα νοικοκυριά να απεργήσουν τότε, παρόλα αυτά η αλληλεγγύη και η στήριξη τους στα νοικοκυριά που προέβησαν σε απεργία και είχαν δικαστήρια ήταν καταλυτική. Στο δικό μας παράδειγμα καλώς ή κακώς δεν έχουμε έναν κοινό εχθρό ή ένα αντίπαλο δέος σχετικά με το ζήτημα της στέγης, όπως επίσης δεν έχουμε και κάποιο συλλογικό όργανο διεκδίκησης. Παρόλα αυτά η συλλογικοποίηση των αναγκών μας, η τοποθέτηση του στεγαστικού ζητήματος σαν αιχμή στο κοινωνικό σώμα και η μετατροπή του σε πεδίο αγώνα είναι στο χέρι μας.

Η παρούσα εκδήλωση πραγματοποιήθηκε από τη **ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΕΚΒΙΑΣΜΟ ΤΟΥ ΕΝΟΙΚΙΟΥ**. Είμαστε μια συνέλευση που συγκροτήθηκε τον Απρίλιο του 2019, έπειτα από καλέσματα σε συλλογότητες και μεμονωμένα άτομα στην ευρύτερη περιοχή του κέντρου. Σκοπός αυτής της ομαδοποίησης ήταν αρχικά η διοργάνωση μιας προπαγανδιστικής καμπάνιας για το θέμα της αύξησης των ενοικίων, η οποία και κορυφώθηκε με την πορεία που διοργανώσαμε τον περασμένο Ιούνιο στην περιοχή της Κυψέλης.

Ξαμαξαυτήκαμε τον περασμένο Σεπτέμβριο και αποφασίσαμε όσοι και όσες ήμασταν διαθέσιμοι/ες να διατηρήσουμε τη δομή της συνέλευσης, θεωρώντας ότι το θέμα της στέγης παραμένει πολύ επίκαιρο και κρίσιμο για όλο και περισσότερα κομμάτια της κοινωνίας. Είναι ένα διαρκές σοίχημα λοιπόν για εμάς τόσο να αναδείξουμε τις αιχμές του όσο και να το μετατρέψουμε σε πεδίο αγώνα. Στόχος μας για το επόμενο διάστημα είναι να διοργανώσουμε μια διευρυμένη καμπάνια το 2020 η οποία θα κορυφωθεί με μια κεντρική πορεία την άνοιξη ή το καλοκαίρι.

unrealestate@riseup.net
unrealestate.noblogs.org